

Sint-Jan-in-Eremo

Lijnrecht langs de krek

1 mei 2010

Sint-Jan-in-Eremo... je zou denken dat men, als gemeentebestuur, zo ongeveer een moord zou begaan om zich met een dergelijke naam te mogen sieren. Het dorpje is evenwel weinig meer dan onooglijk. Het telt maar enkele huizen en toen ik er doorheen trok, aan de buitenkant ervan, was ik er voorbij voordat ik er erg in had. De merkwaardige naam komt van het lang vergeten „eremo“ dat „woestijn“ betekent. Het is dus toegewijd aan Johannes de Doper die ooit nog eens wat tijd in de woestijn moet hebben doorgebracht. Als roepende misschien.

Het was fris toen ik heel vroeg in de morgen aanzette om naar de wandeling in het Meetjesland te vertrekken. Er stond een bijna volle maan die haar zilveren licht over het landschap goot. Zodat het leek alsof de rij caravans op het nabije kampeerterrein van binnenuit wat twijfelachtig werd verlicht. Op het haast rimpelloze meer toverde onze hemelwachter een brede baan van licht zoals je wel eens op kunstzinnige foto's kan zien. De lucht vertoonde alle nuances van uiterst bleek babyblauw aan één einder tot bijna zwart loodrecht boven mijn hoofd. Met nochtans enkele donkergrijze vegen waar de opkomende zon ze voldoende belichtte. Hoe verder ik naar het noorden van onze provincie reed, hoe meer het grijs ging overheersen. Dus toen ik aan de wandeling begon, bijna stipt om zeven uur, was de lucht helemaal dichtgetrokken en egaal grijs. Het zag er dus naar uit dat we het niet helemaal droog gingen houden. Voorlopig bleef het echter bij wat een zeker TV-personage „een spatje regen“ zou noemen. En dan nog slechts heel sporadisch. Tegen het eind van de wandeling verwerd het echter tot een constante druilregen.

Het kan een probleempje opleveren wanneer de organisatoren van een wandeling een onvolledig adres opgeven. De GPS bracht me weliswaar correct in het dorp en de straat waar ik moest wezen maar wanneer het kabouterdje geen huisnummer is ingefluisterd, gaat het wel eens mis. Natuurlijk vertel ik dit omdat het, inderdaad, mis ging. Ik arriveerde in Bentille, in de Sint-Janstraat, op een kruispunt. Kabouter Bram zei dat ik mijn bestemming bereikt had. Alleen... ik kon nu nog links of rechts! Ik koos voor rechts. Jullie moeten daar niets méér achter zoeken, het scheen hier het meest voor de hand te liggen. En zo reed ik over een asfaltlint immer verder de polder in. Tot bij een groot, donkergrijs, weinig uitnodigend en officieel ogend gebouw waar bovendien de twee auto's net vóór mij ook naartoe wilden. Er stonden wat plakaten en pijlen die erop konden duiden dat dit gebouw een rol moest spelen bij de wandeling. „Bingo!“ Dacht ik. Het viel me wel op dat het ongewoon rustig was op de parking. Terwijl er bovendien geen aanduiding was dat daar kon ingeschreven worden. Dat wordt meestal aangekondigd met een geel bord. Het ontbrak hier. Navraag bij een paar wat matineus ogende heren binnen het gebouw leerde me dat ik niet daar („Het is hier een rustpost“) moest zijn maar een paar kilometer terug in een zaal die „De Meet“ bleek te heten. Waarbij ik eerst nog het wat meer voor de hand liggende „De Meent“ verstond. Niet dat het er veel toe deed want inderdaad, ik had op het kruispunt eerder naar links gemoeten en bij De Meet hing wel degelijk het gele bord. In tegenstelling met het vorige gebouw was het hier wel al behoorlijk druk.

De vereniging die deze 20e Krekentocht organiseerde tooit zich met de naam „Roal Benti“. Toen ik dat voor het eerst zag op de sweaters en T-shirts van deelnemers aan andere

Het embleem van de wandelclub Roal Benti. Hier om aan te duiden dat er een rust- en controlepost wacht.

wandelingen, las ik verkeerd „Royal Benti“. Het heeft me sindsdien nogal geïntregeerd wat die naam eigenlijk te betekenen heeft. Dus nu deed zich een goede gelegenheid voor om het te vragen. Het blijkt een soort letterwoord te zijn.

„Roal“ komt van de twee mensen die de wandelclub hebben gesticht. De ene heette Robert (Ro), de andere Albert (al). „Benti“ staat voor de plaats waar de club vandaan komt: Bentille. Voilà, mysterie opgelost. De staatsgrens met Nederland is hier vlakbij. Het is dus niet verwonderlijk dat er hier eertijds intensief gesmokkeld werd. Daarom allicht dat Roal Benti als embleem een wat sinister ogend persoon beladen met een baluchon heeft gekozen.

Het zit overigens een beetje raar in mekaar met Bentille. Het was me tijdens mijn onverwachte zoektocht wel opgevallen dat er de ene keer langs de weg een wit bord stond met het silhouet van enkele gebouwen en met de tekst „Bentille - Sint-Laureins“ en op een andere plaats stond er dan weer „Bentille - Kaprijke“ te lezen! De rechthoekige witte borden zijn welbekend. Ze betekenen dat men een plaats nadert

waar de weg het karakter van een straat aanneemt en waar de snelheid beperkt is tot 50 kilometer per uur. Maar dat een plaats deelgemeente is van verschillende gemeenten? Hmm, dat is toch niet gewoon. Enig speurwerk leerde me dat Bentille verspreid ligt over het grondgebied van niet minder dan drie gemeenten. Voor het grootste stuk in Sint-Laureins, meer bepaald in de deelgemeenten Sint-Jan-in-Eremo en Watervliet. Doch een niet verwaarloosbaar deel behoort dan weer bij Kaprijke. De Moerstraat, die dwars door het centrum loopt, is de scheidingslijn. Hoewel Bentille alle kenmerken heeft van een volwaardig dorp beschouwen de bewoners zichzelf toch als inwoner van respectievelijk Sint-Jan-in-Eremo of Kaprijke. Geen wonder dat ik tegenstrijdige aanduidingen tegenkwam.

Ik bevond me in het Meetjesland. Onder volkskundigen is het nog steeds een vraag waar die naam eigenlijk vandaan komt. Zoals steeds wanneer dat het geval is, bestaan er verschillende verklaringen. De ene al wat meer plausibel dan de andere maar logica is nu eenmaal niet altijd de sturende kracht wanneer het om naamgeving gaat. Het zou te maken kunnen hebben met de lange smalle reepjes grond (meetjes) die typisch voor de streek waren. De akkers die ik zag onderweg waren echter allemaal om te groter! Of deze verklaring valt af, of er is sindsdien heel wat veranderd. Het kan ook dat de naam voortkomt uit de reputatie die het Meetjesland sinds de zeventiende eeuw verwierf in het produceren van textiel. Het is bekend dat toen op de Gentse markt „Meetjeslanders“ werden verkocht, geweven stukken stof. Stroken of „meten“. Maar de mooiste verklaring heeft te maken met Keizer Karel. Die schijnt een onverzadigbare seksuele appetijt te hebben gehad. Plus de macht om aan zijn trekken te komen wanneer hem dat zo uitkwam. Bij een bezoek aan wat nu het Meetjesland is, hielden de ongeruste moeders van jonge dochters deze laatsten angstvallig verborgen voor het begerige oog van de keizer. Zodat die gefrustreerd uitriep: „Er zijn hier niets dan meetjes!“ Waarbij een „meetje“ staat voor een oud wijveke, een grootmoeder.

Het lijkt erop dat een stel antieke goden hier lang geleden het landschap met een reusachtige wals te lijf is gegaan. Waarna zij er achteraf nog eens een rechte lat hebben overgehaald om de laatste oneffenheid eruit te rijden. Het is hier vlak vlak. Zoals in plat, effen en egaal. Zo vlak als het geweten van sommige Belgische katholieke geestelijken schijnt te zijn. Waar de wandeling begon blijkt het volgens de stafkaart overigens „Bisdom“ te heten (zie maar op de kaart van het traject). Er is daar echter niemand in het purper gekleed uit de bosjes tevoorschijn gesprongen om iemand oneerbare voorstellen te doen. Wat trouwens niet kan: er zijn daar nagenoeg geen bosjes! Het landschap is grotendeels leeg. Met

Het open, zo niet lege, landschap hier in de polder. Akkers, weiden en watervlakken. Kilometers in het rond.

wandelcircuit. Waar de bomen in dit landschap in lange rechte rijen staan kan dan weer een waterloop vermoed worden. Men kan hier kilometers ver in de rondte zien, niet gehinderd door enige bebouwing of de aanwezigheid van een uitgebreid bos. Waardoor medewandelaars van ver te zien waren in het landschap. Doordat de trajecten van de verschillende afstanden soms samenvielen of van dezelfde weg gebruik maakten in tegengestelde richting, ontstond soms het verwarrende beeld van wandelaars die zich schijnbaar tegelijk in velerlei richtingen bewogen.

De enige oneffenheden die men hier kan zien in het landschap zijn dijken en dijkjes die door eerdere bewoners zijn opgeworpen. De streek heeft namelijk in het verleden meer dan dikwijls te maken gehad met ernstige overstromingen. Het land ligt daar zo laag dat er voor inpolderen geen alternatief bestond dan het stukje voor stukje in dijken op te slui-

Het groenste groen van het jaar...

slechts hier en daar verspreidstaande bomen. Waar die bomen op een kluitje staan, kan men gevoeglijk een huis of een hoeve vermoeden. Ze fungeren daar als windbreker. En ik denk dat er daar in de polders wel altijd wind staat. Des te meer verwonderde het me dat ik nergens een windmolen aantrof. Geen oud overblijfsel, noch een modern geval met propellers. Nochtans komen die in de rest van het land tevoorschijn alsof ze in een recent verleden zijn gezaaid en ze nu in de windmolenlente onstuitbaar uit de grond schieten. In Kaprijke staat er weliswaar een oude molenromp maar die plaats lag dit keer buiten het

ten. Nochtans, Bentille schijnt wat hoger gelegen te zijn zodat wie bij niet al te erge overstromingen droge voeten wilde houden zich daarheen spoedde. Misschien wel dat daarom de dorpskern van Bentille nog steeds zo groot is. Die enkele meter hoogteverschil moeten indertijd een groot onderscheid hebben uitgemaakt.

De wandeling leidde me al spoedig tussen velden en beemden. Langs een uitgebreid terrein dat bevolkt was met een onwaarschijnlijke hoeveelheid pluimvee. Niet dat ik er veel van te zien kreeg maar het rook er wel navenant en het gekwaak, gekwek, gesnater, gegak en gekakel was niet van de lucht. De enkele

stukjes grond die door schaarse openingen in de hoge afsluiting te zien waren, zagen er compleet kaalgevreten uit. Verderop was het groen van al wat er groeide van een zeldzame intensiteit. Dank zij het tijdstip van het seizoen en de regen van de laatste dagen ziet alles er nu dieper groen uit dan het ooit nog zal worden. Het lijkt er wel op dat de natuur hier zich in overdreven Technicolorkleuren heeft getooid.

Het bleek snel dat ik onderweg was naar de boorden van het Leopoldskanaal (ook Leopoldvaart of Leopoldkanaal). Deze grotendeels kaarsrechte, kunstmatige waterweg ligt in het noorden van de provincies Oost- en West-Vlaanderen, net tegen de Nederlandse

Langs de boorden van het Leopoldkanaal

grens aan.

Hoe en waarom is dat kanaal er gekomen? In 1830 scheidde België zich van Nederland af. Op bloedige wijze. Volgens wat de meester ons in de lagere school vertelde, begon het met een spontane volksofstand toen, na een opvoering van De Stomme van Portici, de menigte zich woedend over de onheuse behandeling van Nederlands Willem op straat begaf en daar amok begon te maken. Het is maar dat De Stomme van Portici (*La Muette de Portici*) een opera is (ik heb het voor de zekerheid nagezien) want zoals het er nu voorstaat zou het me niet verwonderd hebben dat dit

land ontstaan is uit een operette. Het ziet er tenminste steeds meer en meer naar uit. Het lyrische kunstwerk was in de negentiende eeuw bijzonder populair. Later verdween het van het repertoire. Dat het nog niet volledig in de vergetelheid verzonken is, dankt het aan de eerder vernoemde gebeurtenissen. De uitvoering op 25 augustus 1830 in de Munt-schouwburg te Brussel zweepte de gemoederen van de toeschouwers zo sterk op dat er anti-Hollandse relletjes uitbraken. De inleiding tot de Belgische Opstand. Het is toch wel een giller te weten dat de opera-uitvoering juist gegeven werd om de 58e verjaardag van koning Willem I te vieren!

Het moment waarop tijdens de uitvoering in 1830 de vlam in de pan sloeg, was toen er een aria werd gezongen met de volgende tekst:

*"Amour sacré de la patrie,
Rends-nous l'audace et la fierté;
A mon pays je dois la vie.
Il me devra sa liberté."*

Vrij vertaald:

Heilige liefde voor het vaderland,
Geef ons de moed en de fierheid;
Mijn land ben ik mijn leven verschuldigd.
Het zal mij zijn vrijheid schuldig zijn.

Het wordt graag voorgesteld alsof deze opstand spontaan is ontstaan maar de waarheid is dat de Franstalige, rijke bourgeoisie al geruime tijd aan het hetzen was. Die voelden zich onder andere in hun taalchauvinisme ernstig tekort gedaan. Had koning Willem zich redelijker opgesteld en, bijvoorbeeld, de boerenzonen laten verder ploegen in plaats van ze in te lijven bij het Hollandse leger, het had er heel anders kunnen uitzien.

Toen de Belgische onafhankelijkheid werd uitgeroepen voelde Nederland zich vreselijk in de kuif gepikt en daarom werden alle waterwegen die de grens overschreden afgesloten. Dat had natuurlijk ernstige gevolgen voor de afwatering van de laag gelegen polders. Met serieuze en veelvuldige overstromingen als resultaat. Het ging zelfs zo ver dat in de polders malaria opdook! Al noemde men dat toen wel „polderkoorts“. Er werd uiteraard geroepen om een oplossing en die werd tenslotte voorgesteld in de vorm van een kanaal dat van Heist-aan-Zee tot Zelzate zou lopen en dat dus tegelijkertijd een extra verbinding zou vormen tussen de Noordzee en het kanaal Gent-Terneuzen. Die Nederlandse onverlaten hadden namelijk ook dat kanaal afgesloten. Een groot voorvechter van het nieuw te bouwen kanaal was kanunnik Jozef Andries, volksvertegenwoordiger in het Nationaal Congres. Eigenlijk had de waterweg wel naar hem moeten genoemd worden.

Het graven van het kanaal duurde van 1843 tot 1854. Volledig met handkracht, denk je dat eens in! Het oorspronkelijke plan werd echter nooit helemaal gevolgd. De Leopoldvaart

mondt niet uit in het kanaal Gent-Terneuzen maar ze stopt onverwacht in Boekhoute. Naast de afwateringsfunctie wou men er destijds ook onmiddellijk een militaire functie aan geven. Voor het geval dat het met Nederland nog eens tot een oorlog zou komen. Daarom volgt het kanaal ongeveer de grens België-Nederland. Gelukkig is het conflict tussen Zuid en Noord nooit meer verder gekomen dan wat flauwe moppen over en weer. De enige keer dat het kanaal een militaire functie heeft vervuld was op het einde van de Tweede Wereldoorlog. In oktober 1944 vochten verschillende Canadese en Britse divisies bij de Operatie Switchback rond het kanaal zware gevechten uit met de Duitse bezetter. De Duitsers wilden koste wat het kost de Scheldemonding in handen houden. Leopold I, eerste koning der Belgen, mocht bij de inhuldiging het lint doorknippen en het kanaal werd naar hem vernoemd. De vaart loopt over het grondgebied van de gemeenten Assenede, Sint-Laureins, Maldegem, Damme en Knokke over een lengte van 46 km. De laatste 20 km hiervan loopt het Leopoldkanaal evenwijdig met het Schipdonkkanaal waarvan het enkel gescheiden wordt

Het Leopoldkanaal met zijn populieren, gezien vanaf de brug

door een dijk. Deze waterlopen worden daar Blinker en Stinker genoemd en ik heb ze al eerder ontmoet tijdens een wandeling in Dudzele.

Nu ligt het kanaal hier volkomen ongebruikt tussen dubbele rijen populieren lente-achtig groen te wezen. Het is hoofdzakelijk nog een decoratief element in het landschap. Langs het kanaal, aan mijn rechter zijde, werden de eerste kreken zichtbaar. Er lagen er nog heel veel te wachten langs de route. Zo veel zelfs dat ik ze niet eens allemaal kon benoemen. De kreken zijn ontstaan door de talrijke overstromingen in deze streek. Wanneer de wateren zich na het doorbreken van de dijken (als die er al waren) met geweld in het land stortten en daarbij diepe putten uitkolkten. Eén van de grootste watersnoodrampen is de Elisabethvloed uit 1376 geweest. Die spoelde 18 dorpen volledig weg en eiste duizenden men-

De eerste kreek van de dag

senlevens. Maar niet alle krekens die we nu kennen, zijn op deze manier ontstaan. Sommige zijn overblijfselen van vroegere turfafgavingen. Wel werden de turfputten soms uitgeschuurd en verbreed door het woeste water. Het bleven diepe littekens.

Zoals gezegd zijn ze talrijk. In Sint-Jan-in-Eremo is er de Boerekreek die de grootste is en zeer langgerekt en onregelmatig van vorm. Verder nog de Oostpolderkreek, de Roeselarekreek (genoemd naar het dorp dat hier stond en dat door de Elisabethvloed helemaal werd weggespoeld), de Mazurekreek en de Bentillekreek. In Sint-Margriete zijn er

Het Hollandersgat, de Blokkreek, de Vrouwenhoek, de Molenkreek, de Geuzenput en de Val. Ik vergeet er zonder twijfel nog een stuk of wat en ik durf niet met zekerheid te zeggen welke ik onderweg gezien heb. Eén van de mooiste is zonder twijfel de Boerekreek die samen met de Oostpolderkreek, het Hollandersgat en de Roeselarekreek een onregelmatig klavertje van vier in het landschap tekent. In elk geval zijn de Meetjeslandse polders een weids gebied met dijken, landerijen, kleine dorpen en veel, heel veel krekens. Het landschap is er door de eeuwen heen gebeeldhouwd door natuurlijke en menselijke krachten. Vooral de strijd tegen de zee heeft zijn sporen nagelaten. De nog veel voorkomende historische dijken, destijds opgeworpen als bescherming tegen de kracht van het water, de grillige krekensstelsels en het uitgestrekte poldergebied hebben hier een uniek cultuurhistorisch en ecologisch landschap getekend.

Eens het kanaal overgestoken (via wat ik denk dat het de Zonnebrug was) wachtte er nog een klein eindje tot de eerste rust- en controlepost in het Provinciaal Sportcentrum Boerekreek. Aan de linkerkant van de weg was dat deel van de Boerekreek te zien dat nu natuurgebied is en niet voor het publiek toegankelijk. Aan de overkant van dezelfde baan ligt de Oostpolderkreek. Dat schijnt een privéviswater te zijn en vanaf de weg was er door de hoge heggen nagenoeg niets van te zien. In het Sportcentrum Boerekreek had ik dus eerder al eens aangelegd. Dit keer was

het echter geen vergissing want ik kreeg er mijn eerste stempeltje en de uitleg over de oorsprong van dat „Roal Benti“.

Na de controle werd ik naar rechts over een paadje geleid waar een bordje verkondigde dat het niet toegankelijk was voor onbevoegden. Niemand heeft me daar echter verjaagd en het zal dus wel in orde geweest zijn. Zo kwam ik aan de boorden van het publieke deel van de Boerekreek. Een eindje werd de dijk gevolgd om aan het einde ervan daar af te dalen waar de torenspits van het kerkje van Sint-Jan-in-Eremo te zien was. Altans: dat vermoed ik. Op dat punt zijn

Het natuurgebied van de Boerekreek langs het Leopoldkanaal. Niet toegankelijk voor het publiek.

we het dichtst genaderd tot dat dorp. Wat er veel duidelijker te zien was, was een futuris-

De beeldengroep van Reinaart de Vos met de ganzen in de Oudemanskreek. (Afbeelding van het Internet gehaald op de site van de gemeente Sint-Laureins)

citaat wordt letterlijk weergegeven in bronzen letters aan de straatkant. De groep zelf was echter zo ver af dat de foto die ik ervan maakte, helemaal wazig was door bewegingsonscherpte. Dus wat hierbij staat is van het Internet gehaald. Van de officiële site van de gemeente Sint-Laureins met name. De beeldhouwer van het kunstwerk wordt ook uitdrukkelijk vermeld.

Het portret van Chris Ferket. (Gehaald van de site <http://www.chrisferket.be/default2.aspx>)

Na een stukje langs een baan waar amper verkeer was op dit uur, ging het op de Oudemanskreek aan. Die was ik overigens nog vergeten te vermelden in mijn eerder overzichtje. Daar staat in het water een monument. Een beeldengroep die iets voorstelt uit het dierenepos Reinaert de Vos. In het Waasland denk men wel eens het monopolie te hebben op dat verhaal maar een gedeelte ervan speelt ook hier in het Meetjesland. Dat wordt althans vermoed. Wat er hier bij de Oudemanskreek te zien is illustreert het welbekende gezegde: „Als de vos de passie preekt, boer pas op uw ganzen“. Dat

Daar staat in het water een monument. Een beeldengroep die iets voorstelt uit het dierenepos Reinaert de Vos. In het Waasland denk men wel eens het monopolie te hebben op dat verhaal maar een gedeelte ervan speelt ook hier in het Meetjesland. Dat wordt althans vermoed. Wat er hier bij de Oudemanskreek te zien is illustreert het welbekende gezegde: „Als de vos de passie preekt, boer pas op uw ganzen“. Dat

Daar staat in het water een monument. Een beeldengroep die iets voorstelt uit het dierenepos Reinaert de Vos. In het Waasland denk men wel eens het monopolie te hebben op dat verhaal maar een gedeelte ervan speelt ook hier in het Meetjesland. Dat wordt althans vermoed. Wat er hier bij de Oudemanskreek te zien is illustreert het welbekende gezegde: „Als de vos de passie preekt, boer pas op uw ganzen“. Dat

tenland, nam deel aan culturele missies, hij behaalde bekroningen en onderscheidingen en hij leidde het gezelschap Artpro Art dat beloftevolle kunstenaars naar voor schoof door één van hun werken aan een gemeente te schenken. Hij had de feeling om kunst „aan de man te brengen“ en om kunst „zichtbaar te maken“ in het straatbeeld. Naast al die kwaliteiten had hij nog een bijzondere eigenschap: de gave van het woord. De passionele redenaar in hem nam zijn publiek haast moeiteloos voor hem in.

In dit geval werd de beeldengroep geschonken door de Provincie Oost-Vlaanderen, Radio 2 (de officiële regionale radiozender) en Imewo. Deze laatste is de distributienetbeheerder voor elektriciteit en kan dus wel wat centen missen.

Behalve de tekst en de uitleg bij het Reinaartepos staat er ook nog een tekst van een vrouwtje dat al aan het eind van de 19^e eeuw voorspelde, met een gedicht, dat hier in het water van de Oudemanskreek in het jaar „tweeduizend“ rare beesten zouden verschijnen. Ik denk dat men hier de voorspelling een handje geholpen heeft.

Bij deze plaats werd ik van het ogenschijnlijk rechte pad afgeleid en ging het op de Roste Muis aan. Mij niet onbekend want ooit deed ik mee aan een wandeling die van bij dit eet-

Het uithangbord van De Roste Muis aan de Drijdijk

haast overal wel een reproductie van het gelijknamige schilderij van Millet. Dat stelt een paar voor, op de akker staande in gebed verzonken. Je kon het konterfeitsel vroeger ook veelvuldig zien op tegeltjes, prentjes en koekendozen. Het gebed werd aangekondigd door het luiden van een kleine klok, het angelusklokje. Dit merkpunt in de dag kondigde dus ook de tijd aan dat het nodig werd enig voedsel tot zich te nemen. Zo begaven de boerenknechten die aan het werk waren in de polders zich tersluiks naar het illegale etablissement van de roodharige Virginie Van Durme. Om aldaar de boterhammen met iets vloeibaars te complementeren. Volgens de legende heeft één van de knechten het toen klaargespeeld om een zeer intiem deel van Virginie te zien te krijgen. Volgens zijn zeggen stond ook daar rood haar op. Een ander verhaal vertelt dat het echt niet zo moeilijk was dit deel van haar anatomie te zien te krijgen. Ze zou namelijk geregeld op de tafels hebben gedanst en daarbij de rokken hebben opgelicht. Kwestie van klantenbinding waarschijnlijk. Het oorspronkelijke café met zijn interieur bestaat nog steeds maar er is wel allerlei omheen gebouwd. Desondanks ziet het geheel er nog steeds uit alsof het uit een vorige eeuw

Zo ziet het eetcafé De Roste Muis er nu uit.

café vertrok. Die Muis is inderdaad een openbare drankgelegenheid en dat is het al heel lang geweest ook. Tenminste: in zijn prille jeugd, in de 19e eeuw, was het een geheim café. Dat zat als volgt.

Vroeger kwamen de knechten van de boeren hier na het “Angelus” om hun “noene”. Het Angelus (voluit Angelus Domini; in het Nederlands de Engel des Heren) is een katholiek gebed dat van oudsher driemaal per dag gebeden werd: om zes uur 's morgens, twaalf uur 's middags en zes uur 's avonds. Waar voorheen de gelovigen hun werkzaamheden onderbraken om te bidden zou iemand die het nu nog zou doen niet weinig aangegaapt worden. Vroeger vond je ook

is weggelopen. Wat het eigenlijk ook wel is.

Langs overwegend lijnrechte wegen ging ik nu op Sint-Margriete aan. Dat is een deelgemeente van Sint-Laureins en het verste punt van deze wandeling. De rusten controlepost die hier voorhanden was, bevond zich in de parochiezaal die bijna onder de grote kerk zat. Het dorp is genoemd naar en de kerk is toegewijd aan Sint-Margriet. Die heeft overigens nog een weinig vleiende bijnaam: de Pisgriet. Margriet, Margaretha van Antiochië, had een goede daad gesteld en kreeg daarvoor een vreemde beloning: waar ze ook mee zou beginnen, ze zou dat zes weken

ononderbroken vol kunnen houden, zonder ook maar een moment moe te worden. Ze had bedacht dat ze zou gaan spinnen, hetgeen veel gesponnen wol zou opleveren. Maar ook wonderen kennen zo hun beperkingen en daarom wou ze, voor ze begon, nog even haar blaas ledigen. Tja, het schijnt hier helemaal de scabreuze toer op te gaan met rosse muizen en waterende heiligen. Ik geef het jullie ook maar door van horen zeggen... In elk geval gaf de wijze voorzorg van Margaretha aanleiding tot de kwalificatie die nu onverbreke-

lijk met haar persoon is verbonden: ze speelt de hoofdrol in talrijke weerspreuken. Haar naamdag valt op 20 juli. Deze dag wordt beschouwd als de eerste van de hondsdagen en die zijn vanouds belangrijk voor boeren en buitenlui. Naar verluidt is het weer op Pisgriet bepalend voor het weer in de daarop volgende weken. Er is nog een andere regenheilige met een stevige reputatie: Sint Médard. Margriet is hem echter de baas. Tenminste toch volgens dit rijmpje:

De Sint-Margrietkerk in... Sint-Margriete.

*'t Schone weer van St. Margriet,
Doet Medardus' (8 juni) macht teniet,
maar regent het ook op St. Margriet,
6 weken regen in 't verschiet.*

Om het nog even anders te zeggen:
*Als Margriet pist in het riet,
zes hele weken boerenverdriet.*
Dit is slechts een heel minieme bloemlezing uit de voorhanden zijnde schat aan weervolkswijsheden omtrent Margaretha. Hoe dan ook schijnt

deze vochtige heilige me zeer op de plaats in dit waterrijke gebied.

Tegenover de kerk moet zich een tiendpaal bevinden. Ik heb hem niet gezien, wat volledig aan mij te wijten is. Op een eerdere wandeling in de nabijheid vond ik er wel eentje, staande in de velden. Een tot bijna zwart verkleurd stuk steen aan de kant van een baantje. De tiendpaal in Sint-Margriete moet uit 1654 zijn. Een tiende (tiendrecht en tiendenrecht) was een vorm van winstbelasting, waarbij met een deel van de opbrengst moest betaald worden. Oorspronkelijk bedroeg dit een tiende deel, vandaar de naam. Uit de middeleeuwen zijn echter ook andere percentages bekend. Zelfs in de bijbel is er al sprake over het afdragen van tiende van de oogst aan de Joodse Tempel. In Europa werd de tiende pas ingevoerd ten tijde van Pepijn III (714-768). Het was bedoeld als een sociale belasting die moest dienen voor de financiering van de armenzorg, het levensonderhoud van parochiepriesters en de instandhouding van kerkgebouwen. De regel was dat iedereen een tiende deel van zijn oogst zou afdragen. Een derde daarvan werd besteed aan sociale werken, een ander derde kwam toe aan de dorpspastoor en het laatste aan de parochiekerk. In gebieden waar de tiende pas in latere eeuwen werden ingevoerd, kwam er ook een deel toe aan de bisschop. In Duitsland overleeft dit gebruik nog steeds als „Kirchensteuer“ voor wie zich tot een bepaalde kerk kent.

Over wat Margriet precies heeft gedaan om heilig te worden is me niets bekend. Wel wordt ze meestal afgebeeld met een draak. Misschien was het wel een draak van een vrouw. Al lijkt me dat niet voldoende om op de kalender te komen.

Het beeld van Cuwaert de Haas in Sint-Margriete

In Sint-Margriete staat ook nog een beeld dat Chris Ferket gemaakt heeft en dat verband houdt met Reinaart de Vos. Op een zuiltje zit daar een paniekerig kijkende haas: Cuwaert. Volgens het bijgaande plaatje is hij bangelijk en laf. Waar ik nog nooit had bij stil gestaan is hoe Cuwaert aan zijn naam is gekomen. Zegt het Engelse „coward“ soms iets? Voilà.

Alweer langs bijna uitsluitend kaarsrechte wegen ging het nu weer op het Sportcentrum De Boerekreek aan. Daarbij moet ik gepasseerd zijn aan de Molenhoeve. Het is me niet opgevallen. Bij een richtingsverandering interpreteerde ik de wijzende pijltjes verkeerd en belandde ik van het beton in de velden. Waar ik al snel inzag

dat dit geen uitzicht gaf op enige vordering.

Voor zover ik weet was de volgende kreek waar ik voorbij ging de Roeselarekreek, uiteraard in de gelijknamige polder. Wat verder kwam de Boerenkreek weer in het vizier. De overkant ervan zoals nogal duidelijk was. Uiteindelijk liep een deel van de wandeling in een heel wijde boog om de Boerekreek heen. Ook nu weer stond een eindje stappen langs de Leopoldvaart op het programma. Weliswaar op de andere oever als eerder op de dag. Het werd gaandeweg ook alsmear drukker want alle wandelafstanden kwamen hier voorbij.

Na de controlepost in het Sportcentrum werd ik nu de andere kant opgestuurd op nog eens een lang recht eind langs het Leopoldkanaal. Hier heeft men de oude populieren geveld en vervangen door jonge aanplant. Voorlopig ziet die driedubbele rij boompjes er nog wat iel uit want ze zijn hooguit een jaar of twee oud. Of je op dit pad nu vooruit, dan wel

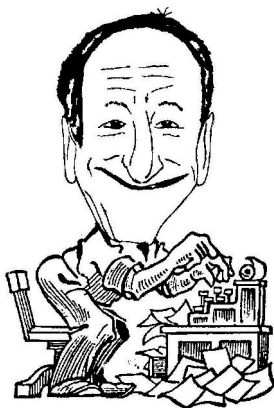

De Leopoldvaart met de nieuw aangeplante populieren. Links gezien in de wandelrichting, Rechts de andere kant op. Zoek de verschillen!

achteruit kijkt, het ziet er bijna precies hetzelfde uit. Alleen ligt het kanaal in het ene zicht aan de linkerkant, in het andere aan de rechter.

Meer en meer werd het duidelijk dat we de wijde polders verlieten voor toenemende bebouwing. Duidelijk ook dat we het einde van de wandeling naderden en dat Bentille zelf weer in de picture kwam.

Toen ik het autootje bereikte lag het water niet enkel meer in de vele kreek, het viel ook nog eens uit de hemel.

© Michel Christiaens